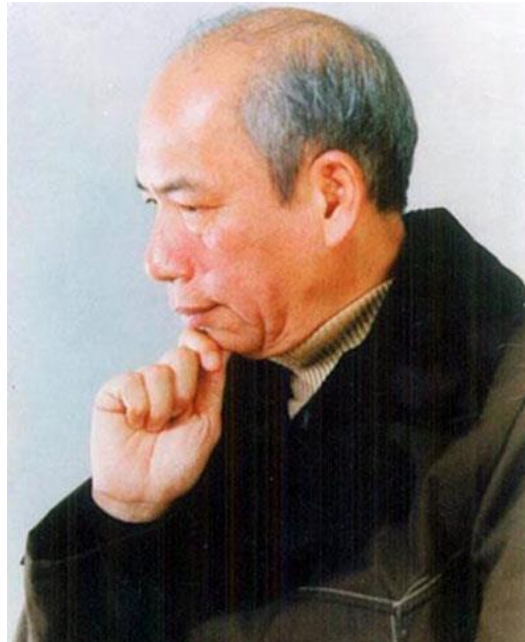

DẤU TÍCH CỘI NGUỒN VĂN MINH

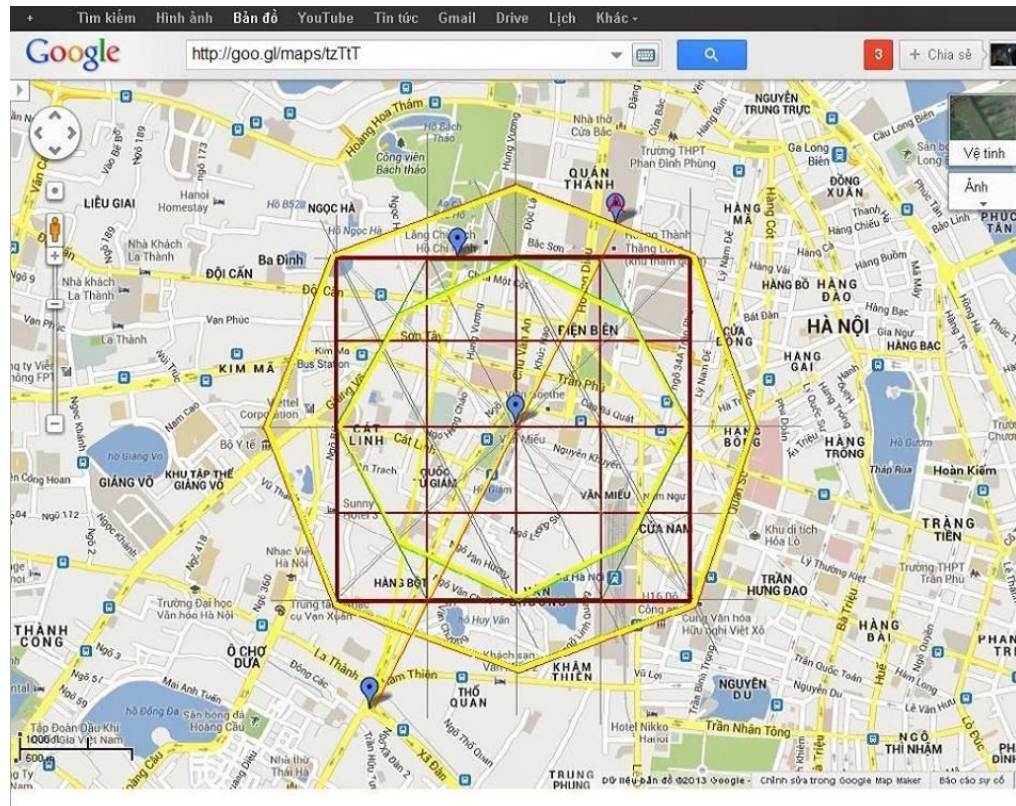
Nguyễn Văn Lục

Dẫn luận:

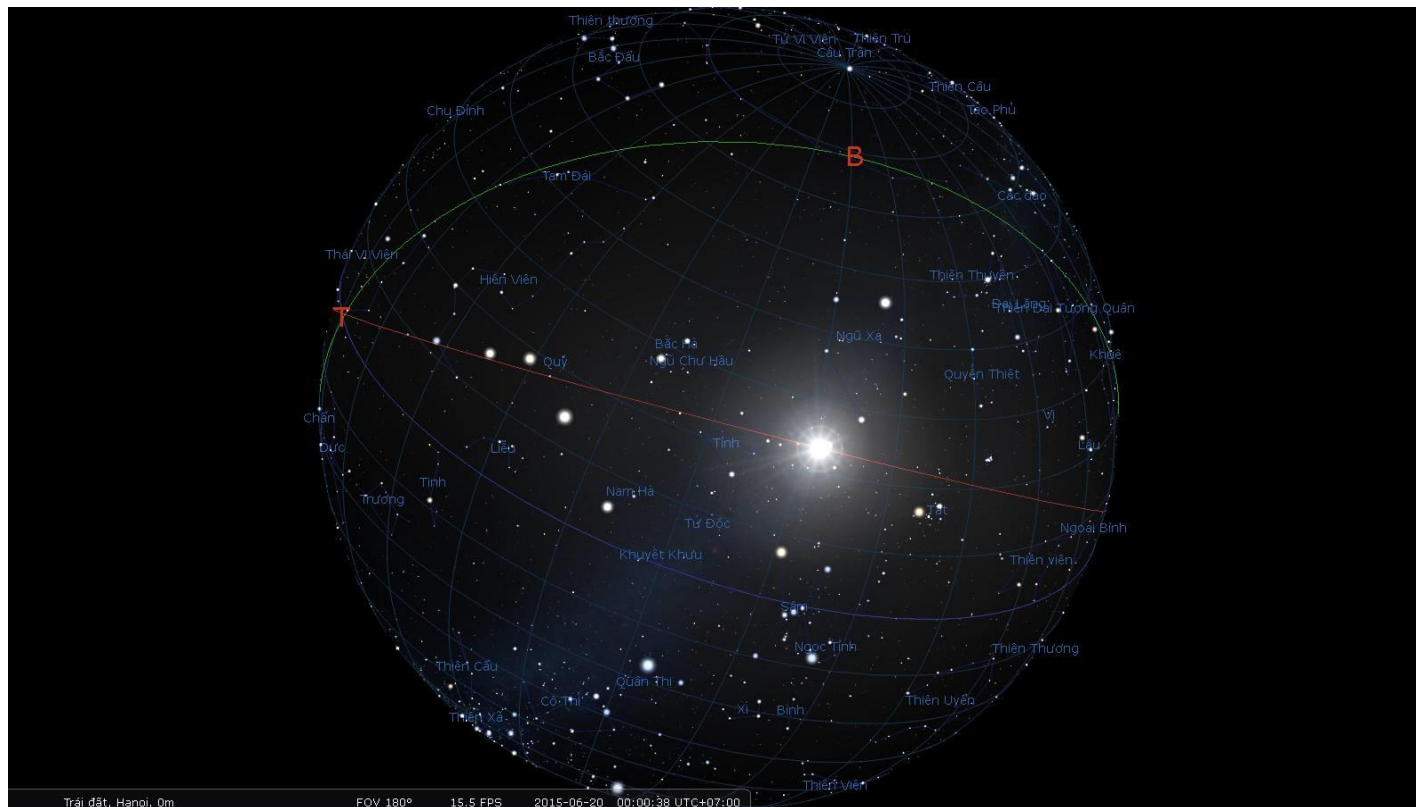
Kim Định: “*Phải là chủ cũ của nó mới đọc được và chủ cũ của nó tôi bảo là người Việt. Kinh Dịch là của người Việt vì tổ tiên tổ chúng ta đã đóng dấu trên nó và hôm nay xin mời các bạn cùng tôi đi nhận lại dấu. Xin báo trước là dấu đóng đã lâu đời nên phai mờ nhiều quá không thể giương hai mắt óc biêu ra mà thấy được, phải dùng tia sáng hồng ngoại, lý ngoại gì đó mới trông nhận ra*” (Dịch Kinh Linh Thể)

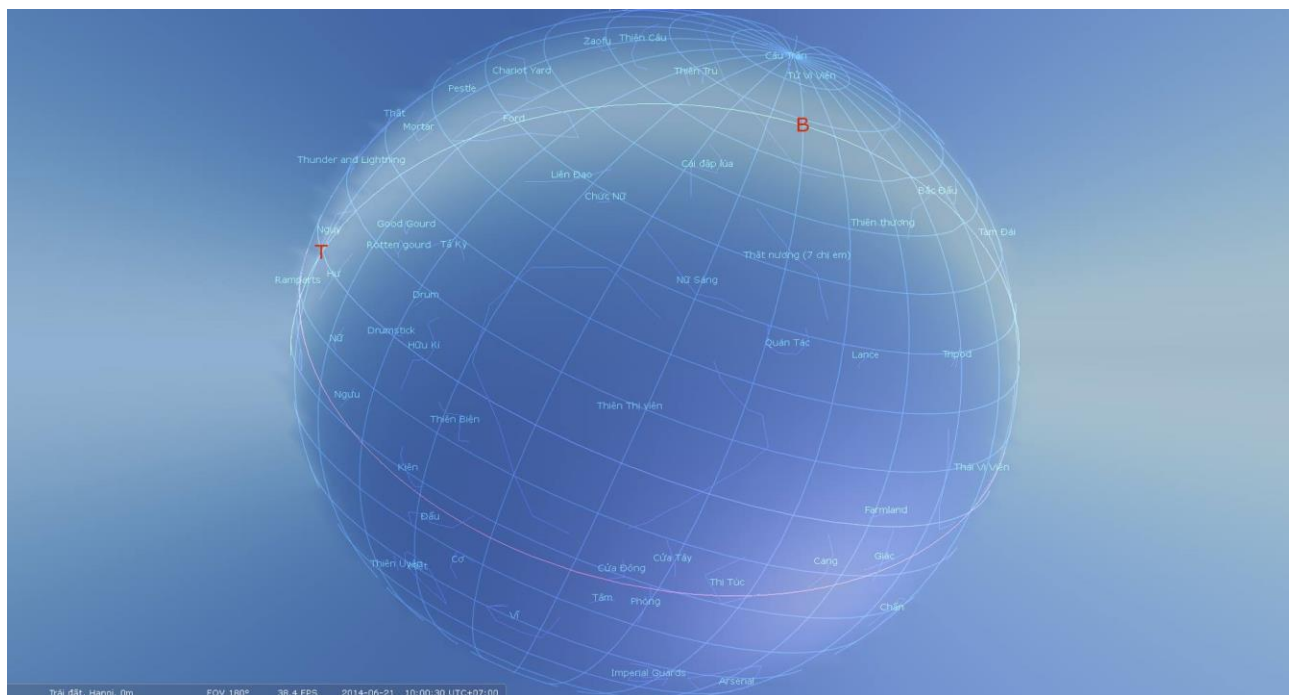
Căn cứ vào các di sản từ thời Lý thông qua phép dựng hình thước thẳng ta xác định một cấu trúc tổng thể: mỗi di sản trong tổng thể đều có ý nghĩa quyết định sự tồn tại của tổng thể, ngược lại sự tồn tại của tổng thể di sản gia tăng giá trị vốn có mỗi di sản. Tương ứng với (vị trí A) Hoàng Thành là chòm sao Câu Trần (Bắc Cực) biểu hiện tính chính trị (dựa trên nền tảng pháp luật - đồng thuận mọi người có thể ứng xử tốt đẹp) - HÌNH 01.

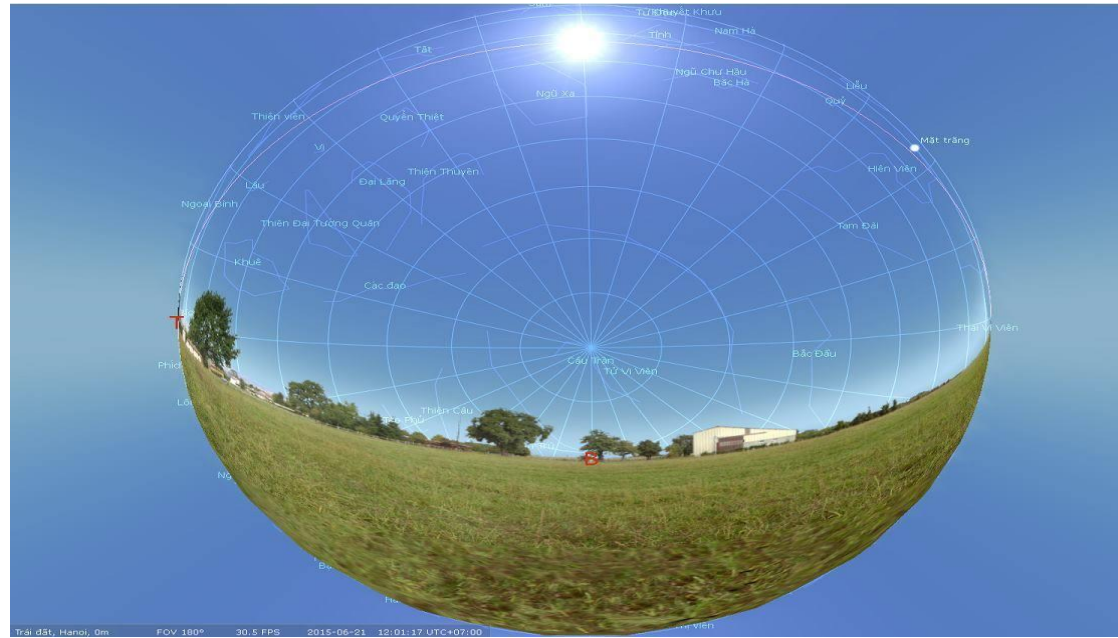
Sử dụng phần mềm <http://www.stellarium.org/vi/> với phép chiếu trực giao bầu trời-mặt đất được các hình ảnh dưới đây. Quan sát ngày hạ chí tại thời điểm 24 giờ ở ngay trên đường chân trời phía Tây (T) là chòm sao Bắc Đẩu - tương ứng trên mặt đất là vị trí chùa Một Cột. Chòm sao Bắc Đẩu luôn chỉ ra vị trí tối cao Bắc Thần (thuộc chòm sao Câu Trăn): như vậy phải chăng Bắc Đẩu biểu tượng của ý chí đại đồng - hành động chí thiện (công nghệ)? - HÌNH 02

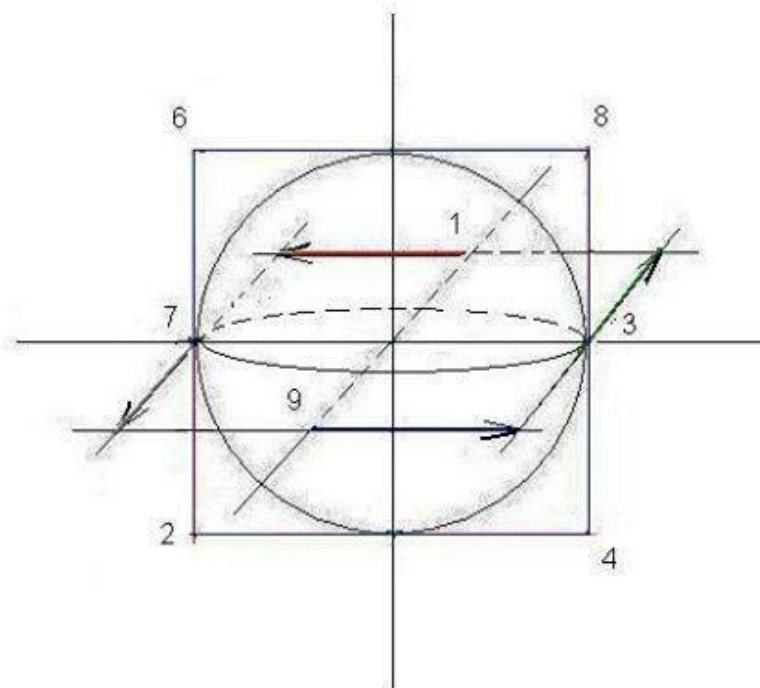
Trái đất quay từ Tây sang Đông một vòng hết 24 giờ nghĩa là chòm sao Vĩ (Hỏa Hổ) trong phép chiếu trực giao cứ 12 giờ lại ở cùng một vị trí (tuy nhiên cần để ý thực tế trên đường chân trời hay dưới đường chân trời). Tại thời điểm 10 giờ sáng/ 22 giờ khuya Hạ Chí chòm sao Vĩ - dân gian gọi là Thần Nông, phương tây gọi là Bò Cạp tương ứng với vị trí Xã Đàn (hiện nay đang là nút giao (thông) rộng nhất Hà Nội) biểu trưng cho nền tảng vật chất của hoạt động xã hội là nông nghiệp (kinh tế) - HÌNH 03

Có thể phân biệt các ý niệm "sao hôm", "sao mai" và "sao khuê" trong văn hóa đông phương ("sao hôm"/ "sao mai" là một thực chất là "kim tinh" trong thiên văn hiện đại) qua tương quan sau đây: Ngày hạ chí tại thời điểm 18 giờ chiều mặt trời sắp lặn)/ tại thời điểm 06 giờ sáng mặt trời sắp mọc (so với đường chân trời): quan sát chòm sao Khuê (Mộc Lang) tương ứng với vị trí Văn Miếu - biểu trưng cho văn hóa (khoa học) - HÌNH 04

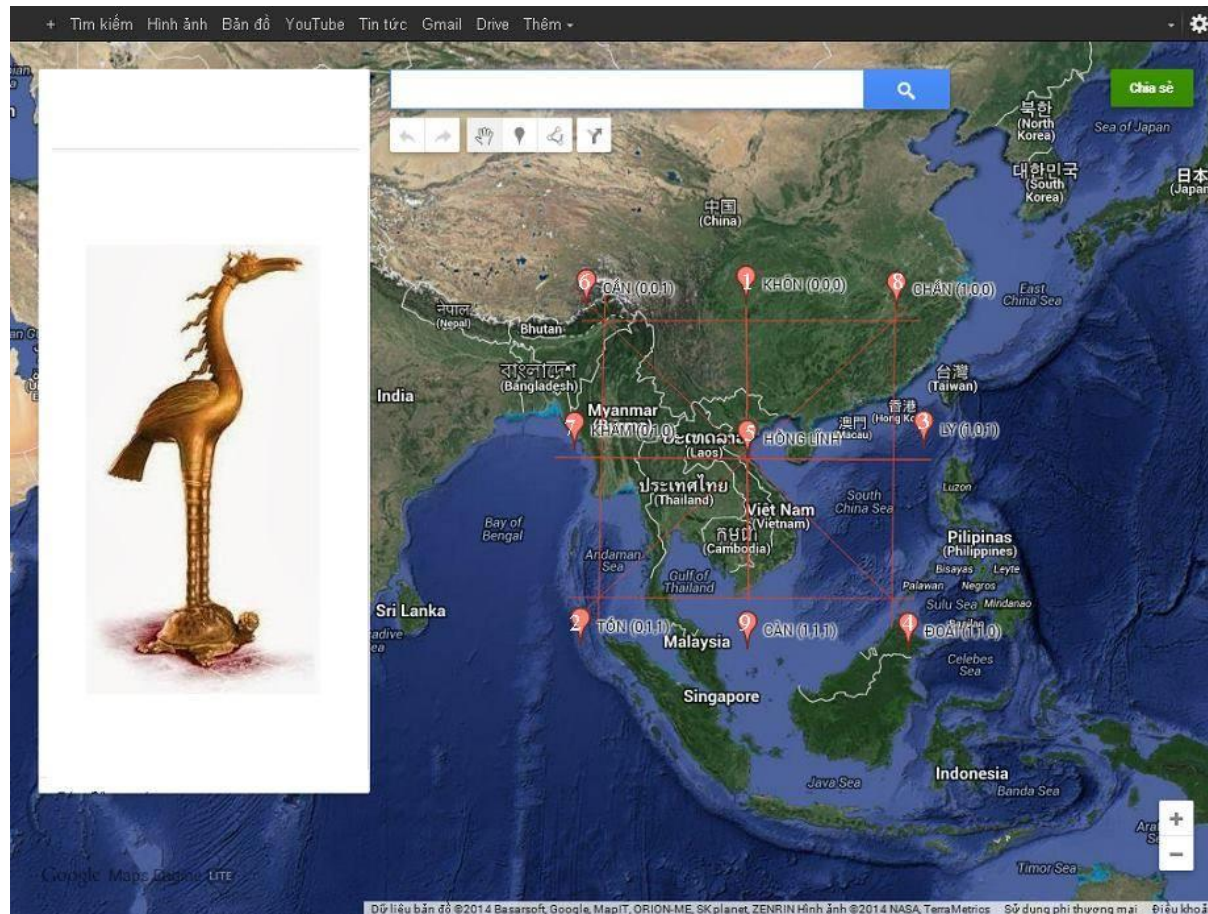

Hình 06 - (nhìn từ trên trời xuống dưới đất). Tổng quan thiên cầu: được biết trong thiên văn cổ đại đông phương các vị thần chủ quản bốn phương, bốn mùa hạ giới như sau: Thanh Long (Cang, Vĩ...) - mùa xuân - phương đông; Chu Tước (Quý, Tinh...) - mùa Hạ - phương nam; Bạch Hổ (Khuê, Lâu...) - phương tây - mùa thu; Huyền Vũ (Đầu, Ngưu...) - phương bắc - mùa đông. Nhận xét thực tế: Mặt phẳng hoàng đạo giao với mặt phẳng xích đạo tại hai điểm xuân phân (phía đông) và thu phân (phía tây). Huyền Vũ (Đầu Ngưu...) bao gồm các chòm sao nằm trên đường hoàng đạo xung quanh tiết đông chí thuộc về bầu trời phương nam; vậy sao có thể cho rằng "Huyền Vũ (Đầu, Ngưu...) - phương bắc", hay là thực chất "phương bắc ngày xưa chính là "phương nam" ngày nay (?)

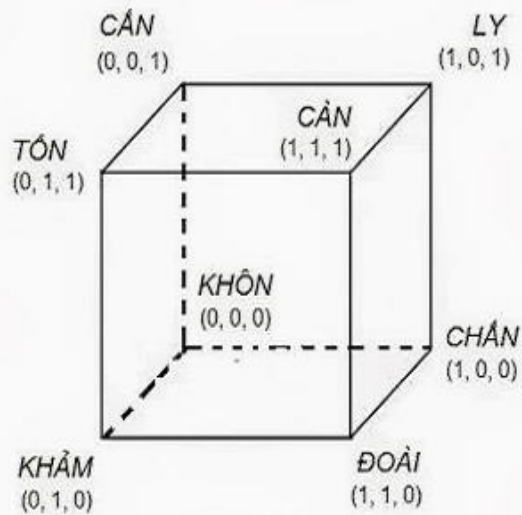
Hình 07. Trong văn hóa đông phương Huyền Vũ (rùa thần) là hình tượng khai thiên lập địa – lung tròn tượng thiên 4 chân tượng địa. Quan sát chi tiết "thiên hạ" (dưới trời): cổ nhân đã xác định cụ thể 8 yếu tố: Khôn (0, 0, 0), Cấn (0, 0, 1), Khảm (0, 1, 0), Tốn (0, 1, 1); Chấn (1, 0, 0), Ly (1, 0, 1), Đoài (1, 1, 0), Càn (1, 1, 1). Có lẽ đây là bản đồ (biểu diễn ba chiều) đầu tiên của nhân loại, cặp quẻ Càn - quẻ Khôn xác định cái nhìn từ trời xuống đất như hình họa trên đây mô tả. Cũng dễ dàng nhận ra ngay các yếu tố đặc trưng của khu vực: Tây Bắc - núi cao - quẻ Cấn,

Đông Nam - biển sâu - quẻ Đoài; Tây Nam - gió nóng - quẻ Tốn, Đông Bắc - đất động - quẻ Chấn. Còn lại, bạn có thể mô tả nguyên mẫu thực tại của cặp quẻ Ly (1, 0, 1) - Khảm (0, 1, 0) là gì, như nào? - Quan sát hình dưới đây:

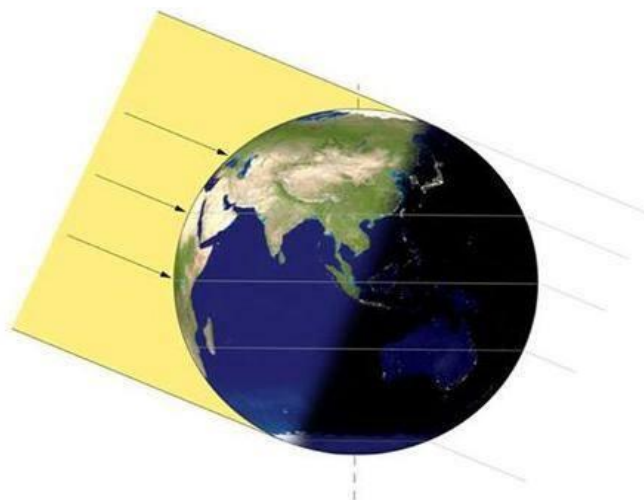

Hình 08 – Bài này trên điểm về dấu Tự nhiên (nature), dưới xin điểm về tích Xã hội (nurture) trong tâm ý người xưa. Chính là thông qua hai đồ hình dịch lý đông phương có tên "Tiên thiên" và "Hậu thiên". Nhưng mới mô tả xong "Tiên thiên" thấy... lời lẽ như đã rồi. Ở minh họa trên đây có dẫn hình tượng chim đứng trên lưng rùa, chắc ý

nghĩa phát biểu là: "dương có nền tảng là âm"? - Bởi vì nhìn sang thực địa "thiên hạ" (hạ chí) thấy có hình chim thuộc về nửa sáng (sáng thì thấy và có thể gọi là "dương" chăng?) và có tượng rùa thuộc về nửa tối ("âm"?)?

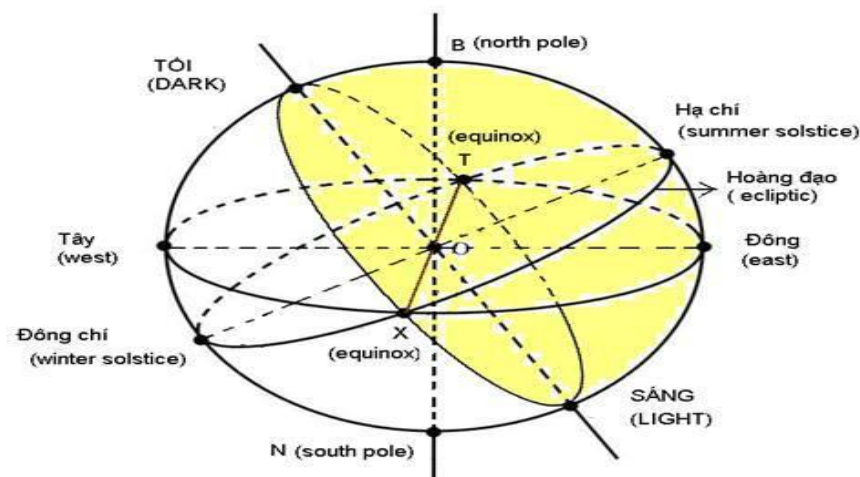

Độc sách Nam Hoa của Trang Tử phần (tinh hoa) Nội Thiên có câu: "Nó [đạo] ở trên thái cực mà không cao, ở dưới lục cực mà không sâu". Trong tương quan Mặt trời (Thái cực?) - Trái đất (Lục cực?) ngày đông chí thì Mặt trời (ở trong) có tính bất biến - bất phân; Trái Đất (ở ngoài) có tính hữu biến - hữu phân. Hình 4 này mô tả trái đất ngày hạ chí được nhìn thấy nửa sáng và nửa tối. Nửa tối không nhìn rõ song được mô tả trong hình 1: "Thái Vi (Viên)" - phía đông và "Thiên Thị (Viên)" - phía nam. "Thái Vi" có nghĩa là thuộc về phía trời (đông chí), "Thiên Thị" nghĩa là nhìn từ trên trời (đông chí)? Hình 09:

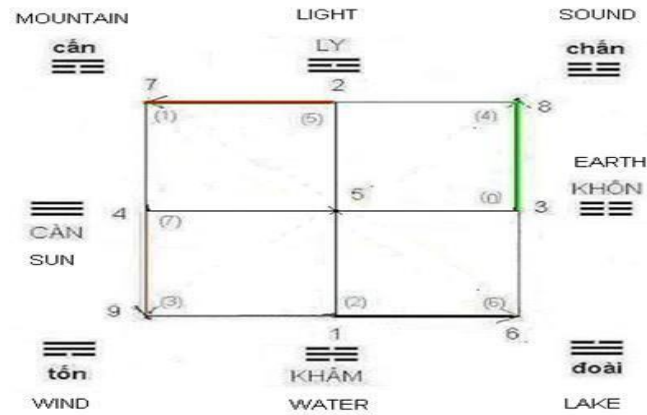

Nhìn theo chiều ngược lại hình 09 được hình 10, mô tả: dương từ trái sang phải, âm từ phải thành trái. Tiên Thiên phát biểu: "nhìn từ trên trời xuống dưới đất"; Hậu Thiên ngược lại: "Nhìn từ dưới đất lên trên trời". Thế là có lẽ sau khi con rắn thần (quẻ khảm) đã nhập vào trời, con chim thiêng (quẻ Ly) đã đậu ở đất người ta mới nhận ra con (bạch) hổ trên núi phía tây và con (thanh) long dưới biển phía đông?... Dừng lại nhìn kỹ một chút: "Con hổ trên núi" trong cái nhìn hậu thiên thì thuộc âm (trong tranh dân gian ngôi ôm quẻ Càn, canh biển "Uy nỗ đại pháp").

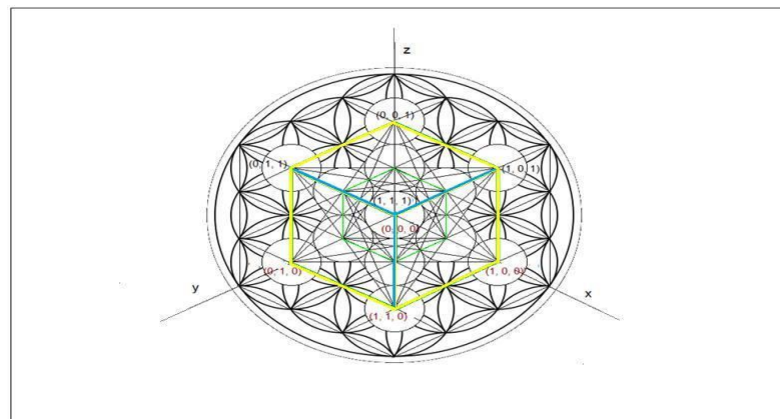
Dưới đây kể tiếp câu chuyện Hậu Thiên với nghi âm - quẻ Đoài (trên núi) và nghi dương - quẻ Cấn (dưới biển).
 Hình 10:

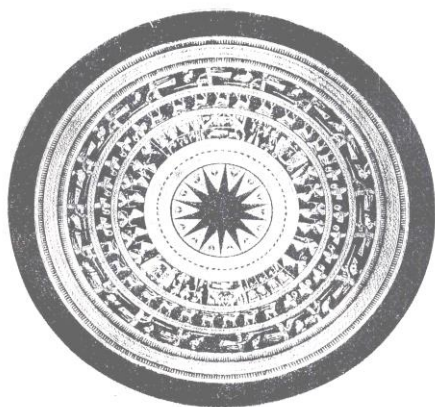
Hình 10 được hình 11 mô tả rõ hơn. Trước hết xin điểm hết 8 quẻ dịch lý ứng với huyền sử Việt Nam: quẻ Càn - Vụ Tiên, quẻ Khôn - Đế Minh; quẻ Khảm - Long Nữ, quẻ Ly - Lộc Tục; quẻ Tốn - Âu Cơ, quẻ Chấn - Long Quân. Theo huyền sử Việt Nam, Âu Cơ (Tiên) và Long Quân (Rồng) dẫn 50 con lên núi và 50 con xuống biển. “Trên Núi” ($18 = 7 + 3 + 2 + 6$) và “Dưới Biển” ($10 = 0 + 4 + 5 + 1$) chính là hai miền trời-đất hay âm và dương, tuy chia cách mà lại thống nhất: Theo cách biểu diễn tuần hoàn hệ nhị phân, tổng trị số của cả hai miền đều ứng với “nước”: $18 (\text{Nước}) = 8 (\text{Đất}) + 10 (\text{Nước})$; $10 (\text{Nước}) = 8 (\text{Đất}) + 2 (\text{Nước})$. Người Việt Nam gọi người khác là “đồng bào”, gọi môi trường sinh trưởng là “đất nước” - hay đơn giản là "NƯỚC". Hình 11:

Hình 12 làm bàn thêm về "NƯỚC" - bát quái lập thể theo cái nhìn tiên thiên trời trùm đất, qua đây cũng có thể thấy rõ ngôi sao trên lá cờ hiện tại của nước... Israel (ngôi sao 6 đỉnh mang hình dáng tinh thể nước). "Vạn vật nhất thể" vừa là căn đế vừa là biểu hiện của đời sống văn hóa ngàn xưa, nghĩa là thế giới có thể thay đổi từ nhận thức và hành động của mỗi cá nhân. Ngày nay mỗi chúng ta hơn bao giờ hết có điều kiện nhìn nhận sâu sắc thế giới từ chính những "vấn đề" mỗi chúng ta đã đang góp phần tạo tác. Từ bao nhiêu lâu nay chúng ta vẫn kêu gào với nhau về sự cô đơn và bế tắc: giáo dục phá giáo dục, công nghệ chống công nghệ, kinh tế phản kinh tế... đó chẳng phải là hiện thực chẳng?... Hình 12:

Lời bạt: Nhân đây xin liệt kê và phân loại một số từ khóa trong văn hóa đông phương (Đông - Xuân - Hạ - Thu; Nguyên - Hanh - Lợi - Trinh; Trí - Tín - Lễ - Nghĩa;...). Ngẫm lại cũng như bát quái lập thể, tổng thể di sản Thăng Long đã điếm là biểu hiện nguyên lý "vạn vật nhất thể" - mỗi công trình đều có cấu trúc và ý nghĩa trọn vẹn, độc lập, song có vai trò thiết yếu trong cấu trúc và ý nghĩa tổng thể. Mọi yếu tố tự nhiên và mọi lĩnh vực xã hội đều có mối liên hệ tất yếu đối với thể chất và suy tư của mỗi con người chúng ta. Khi chúng ta giản đơn không có nghĩa là chúng ta không khỏe mạnh và hay không thanh thản, điều quan trọng là chúng ta tìm thấy tình yêu trong sự thật, sự tỉnh thức trong những khát vọng. Chúng ta có thể suy tư và biểu hiện đời sống của mình bằng ngôn ngữ của tự nhiên?...

Nguyễn Văn Lục

www.vietnamvanhien.net